

Mottagare
Regionstyrelsen

OECD-projekt, öars ekonomi och reformdesign

Förslag till beslut

- Regionstyrelsen beslutar att godkänna informationen.

Sammanfattning

Projektet ”Öars ekonomi och reformdesign” befinner sig ännu i analysfasen.

Den 14-15 november genomförde Region Gotland, i samarbete med kommissionen, Öckerö kommun och Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, en workshop om ö-säkring (island proofing) och användning av data.

OECD har tagit fram en slutlig version av rapport för Sverige. Under hösten har den svenska samarbetsgruppen lämnat synpunkter vid två tillfällen.

Ärendebeskrivning

Projektet startade officiellt den 11 september 2023. Sedan projektstart har följande händelser ägt rum:

- policydialog OECD Island Economies workshop, den 20 september 2023, där representanter från nio OECD-länder (inklusive Kroatien, Grekland och Sverige) presenterade och diskuterade sina perspektiv på ö-ekonomier;
- projektets Kick-off-möte, den 2 oktober 2023, under vilket projektbidragsmottagarna beskrev sina strategier för öar;
- en workshop och ett studiebesök i Aten, 29–30 november 2023, anordnat av TAIEX och Greklands Secretary General for Aegean & Island Policy of Greece, där mottagarländerna, OECD, EU-kommissionen och ett antal grekiska intressenter diskuterade projektet struktur, aktiviteter och resultat;
- en enkät med frågor från OECD mottagen av Region Gotland den 22 december 2023;
- OECD:s Startrapport för projektet mottagen den 23 januari 2024 av Region Gotland;

- Enkät svar från Sverige sändes till OECD den 8 mars 2024;
- OECD genomförde studiebesök till Sverige den 15-19 april 2024;
- OECD genomförde studiebesök till Kroatien den 10-14 juni
- OECD genomförde en workshop den 1 juli 2024 om data.
- OECD överlämnade den 2 augusti 2024 utkast till diagnostisk rapport för Sverige till den svenska samarbetsgruppen för synpunkter
- Den svenska samarbetsgruppen (Local Team Sweden som består av en styrgrupp och en projektarbetsgrupp från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, Region Gotland och Öckerö kommun) lämnade synpunkter till OECD på utkast till diagnostisk rapport för Sverige den 27 september 2024.
- OECD genomförde studiebesök till Grekland den 18-25 september 2024.
- Region Gotland, Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, Öckerö kommun arrangerade en workshop den 14-15 november med finansiering från EU-kommissionen om ö-säkring (*island proofing*) och användning av data.
- OECD överlämnade den 20 november 2024 slutligt utkast till diagnostisk rapport för Sverige för återkoppling från den svenska samarbetsgruppen.
- OECD överlämnade de första utkasterna till rapport för Kroatien den 10 december 2024.

Bedömning statusrapport

Lägesrapporten tar upp:

- TAIEX workshop den 14-15 november 2024 i Stockholm om island proofing och användning av data
- den svenska samarbetsgruppens återkoppling till OECD på utkast 2 till rapport för Sverige.

TAIEX workshop om island proofing och användning av data

Uppemot 40 deltagare kom till workshopen i Stockholm. Deltagarna kom från Finland, Grekland, Kroatien, Skottland och Sverige, därtill från EU kommissionen och från OECD. De svenska deltagarna representerade Öckerö kommun, Region Stockholm, Västra Götalandsregionen, Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, Tillväxtverket, Skärgårdarnas riksförbund, Nordregio, SVESAM. Därtill medverkade en skärgårdsentreprenör och berättade om sin verksamhet och sitt företag Örrätt inom besöksnäringen.

Målet med workshopen var tvåfaldigt: att se hur data kan bidra till att uppnå strategiska utvecklingsmål för ö-ekonomier i ett system med flernivåstyre, och att förstå hur ”island proofing” kan användas som ett verktyg i detta sammanhang. Från svenskt håll var förväntningarna ökad kunskap om insularitet i andra länder, få inspiration till att utveckla vårt eget ramverk för samverkan, stärka banden mellan territoriell sammanhållning och konkurrenskraft.

Många av deltagarna fick utrymme att presentera. Några exempel var:

- Carin Persson, Tillväxtverket, som arbetar med att ta fram vägledning till myndigheter att arbeta med rurala perspektiv som omfattar ett antal verktyg, däribland landsbygdsbarometer, checklistor, kommunikation av hela Sveriges utveckling, coachning i syfte att öka medvetenheten och initiera flernivåsamverkan där även ideell sektor ingår. Tillväxtverkets arbete är ett område där frågor om insularitet skulle kunna ingå.
- Finland har en nationell politik för skärgårdsutveckling och de har ett nationellt system för typologisering av öar som bygger på en uppsättning av principer. Syftet med principerna är att kunna hålla data stabilt över tid och göra tidsserier. Det används för samhällsplanering och utformning av insatser. En stor fråga i Finland givet det geopolitiska läget är säkerhet och i vad mån det kommer gå att ha öppen data på samma sätt som i nuläget.
- I Kroatien arbetar man redan med 4 territoriella perspektiv urbana policyer, rurala policyer, bergsområden, och öar. Kroatien arbetar med att förbättra effektuppföljning av insatta åtgärder. Kroatien vill kunna arbeta med ett smart system som i realtid genererar lägesbilder. Det som hindrar utvecklingen av ett sådant system är tillgången på data. Centralt bistår dock departementet öarna med att extrahera data och användning av data, då samtliga öar ingår i fastlandsregioner. Vertikalt arbetar man med lokala/regionala ö-samordnare vid framtagning av planer, program och strategier.
- Grekland har 5 regionala kontor för öars utveckling. Centralt har Grekland definierat policyer för öars utveckling. De har även lagt ner omfattande tid att övertyga andra nationella departement om varför det finns behov av att samverka, de har tagit fram en uppsättning verktyg, och de har utformat ett ramverk för att bedriva en kontinuerlig dialog – Horisontellt och vertikalt – där även ideell sektor ingår.
- Skottland är på gång att genomföra sin andra nationella ö-plan, förväntas bli antagen under 2025. Samtliga departement deltar i arbetet med att genomföra en ”island assessment” vilken ska underbyggas med data och effektindikatorer. I arbetet ingår även skatta investeringsbehov. I det löpande arbetet sker alltid ett arbete med att ö-säkra ny lagstiftning eller nya nationella strategier. Praktiskt går det till så att den enhet som arbetar med ö-säkring söker upp dem som står i beredskap att ta fram ny lagstiftning eller strategier.

Se bilagt program och presentationer.

OECD presenterade även preliminära resultat från delrapporterna för Sverige. Se bilagd presentation.

Återkoppling till OECD på utkast 2 Sverige

Rapporten från den 20 november består av 3 delrapporter, vilka tillsammans utgör delleverans 3 i projektet: *OUTPUT 3. Diagnostic reports of the factors holding back growth and productivity of island economies in Croatia, Greece, and Sweden.*

De 3 delrapporterna består av följande delar:

- Island economies – Policy
- Island Economies – Cost of Insularity
- Island economies – Multi level governance

Ett flertal sakkunniga på Landsbygds- och infrastrukturdepartementet, Region Gotland och Öckerö kommun har bidragit med att kvalitetssäkra faktainnehåll och med att lämna synpunkter. Därtill har sakkunniga på Region Stockholm, Tillväxtverket och Skärgårdarnas Riksförbund bidragit med synpunkter.

OECD har hörsammat de synpunkter som vi lämnade på de första utkastet i september, vilka var:

- rekommendationer på alla administrativa nivåer – de flesta rekommendationerna berör Öckerö och Gotland
 - åtgärdat
- Saknas tydliga rekommendationer för nationella nivån
 - åtgärdat
- Få rekommendationer om hur flernivåsystemet kan verka bättre tillsammans
 - Finns nu förslag i delrapporterna
- få mer vägledning för pilotprojekten än vad vi får nu
 - Delvis åtgärdat genom förtydligade rekommendationer
- få mer vägledning kring insularity index, utöver en beskrivning av faktorer och kostnader
 - Delvis, OECD presenterar en omfattande beskrivning av relevanta kostnadsfaktorer, men återstår för OECD att ta fram förslag på ett verktyg.
- Måste precisera mer vad som utmärker just det insulära i förhållande till andra typer av regioner i en svensk kontext – skärgårdsöar versus kommuner med enbart öar utan fastland etc.
 - Ja, det är nu mer utvecklat, men inte i form av en typologisering.
- Bifoga information om status remiss kring utjämningsystemet m a p öar
 - hanterad

Nu har vi betydligt färre synpunkter, varav de flesta handlar om ordval och namn på myndigheter, avsaknad av källhänvisning, missuppfattningar. I övrigt finns det fortfarande sådant som vi önskar se att OECD fortsätter att utveckla, såsom att:

- komplettera identifierade insularitetskostnader med att ge mer vägledning om utformningen av ett insularitetsindexet, utöver en beskrivning av faktorer och kostnader

- klargöra förekomsten av olika typer av öar och skärgårdar i en svensk kontext, t.ex. skärgårdsöar, kommuner med enbart öar utan fastland, avstånd till fastland, etc.

Den svenska projektgruppen har även förmedlat relevant innehåll med avseende på öar från den offentliga utredningen om utjämningsystemet.

Projektets progression

Den svenska projektgruppen bedömer att projektet, trots förseningar med den grekiska rapporten, fortlöper enligt överenskommelse.

Under 2025 kommer projektet att med grund i OECD:s rekommendationer omsätta handlingsplaner inom ramen för ett slags simulering med lokala, regionala och nationella intressenter i respektive deltagande land.

TAIEX den 14-15 november i Stockholm underströk betydelsen av att finna en form i Sverige för island proofing.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse daterad 2024-12-19
Bilaga Program TSI TAIEX Sweden 14 to 15 November 2024 in Stockholm
Bilaga TAIEX TSI Workshop day 1 final
Bilaga TAIEX TSI workshop day 2 final
Bilaga OECD Presentation SE Islands Economies 20241114

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör